

SZILÁGY-SOMLYÓ.

T Á R S A D A L M I H E T I L A P

és

A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI-EGYLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Felolvasó szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Nagy László.

Segéd-szerkesztő:

Hulinka Sándor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Sz.-Somlyón, az ev. ref. papi háznál, hova a lap anyagi és szellemi részét illető küldemények is címzendők.

Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

Márczius 15-ike.

(H.) A lelkesedés ünnepe volt ez. . .

Szilágy-Somlyó városának polgársága méltónak mutatta magát ama nagy nemzet nevére, melynek édes gyermekei vagyunk mindannyian s a mely oly sok szépet, nagyot és nemest ölel fel ez egyszerű szóban: magyar. . .

A casinó, mely az ünnepélynek megteremtője volt, bőven jutalmazva érezheti magát. Évek mulasztása, a halogatás büne kárpótlást és engesztelést nyújtott ama impozáns lelkesedésben, mely osztatlanul s az érzés egész melegségével lobbant lánggra e napon.

Kit érinthet a multak hibája? Kit vádoljunk a szembeötlő s vétkes mulasztásért? Ne kutassuk. . .

Kinek érdeme, hogy végre mi is életjelt adtunk magunkról s a magyar nemzet általános ünnepén mint egy szerény, de öntudatos őrszeme a nemzeti nagy eszméknek — meggyújtottuk az emlékezet szövétnekét, hogy beragyogja az immár nemsokára emberöltő idők sötétjét? . . .

Ez is mellékes.

. . . Ugy az eszme magvetői, mint az ünnepély rendezői vagy résztvevői, csak kötelességet teljesítettek.

S a hiven teljesített kötelesség édes, jutalmazó öntudata legyen az övék. Ez buzdítsa őket a jövőben is. . .

*

Az ünnepély reggeli tíz órakor vette kezdetét.

A kedvezőtlen s egészségtelen időjárás, a sűrűn szállingó hó daczára, mely az utcákat magasan elborította, nagy néptömeg járt az utcákon.

A városház udvarán felállított mozsarak dörögése jelezte az ünnepély megnyitását, mire a tüzoltó testület Szalgháry József alparancsnok vezetésével zenekarával s lobogójával élén a ca-

sinó elé vonult, hol a casinó tagjai Réner Albert, a casinó érdemes elnökének vezetése alatt oszlatkoztak a tüzoltó testülethez s a Rákóczy-induló lelkesítő hangjai mellett a színházhoz vonultak, melynek ajtóit megnyilván, a legválogatottabb férfi és női közönségnek adtak helyet.

Réner Albert casinói elnök rövid csinos beszédben felfejtette az indokokat, melyek a mai nap megünneplését szükségessé tették s üdvözlővén a megjelent testületeket, közreműködőket és a résztvevőket, az ünnepélyt megnyitotta.

Ekkor a helybeli dalárda Szentimrey István karnagy vezetése mellett elénekelt a nemzeti himnusz, mely után a hangulat a lelkesedésig fokozódott.

Nagy László ev. ref. esperes, a színpadon előtérbe helyezett asztalhoz lépén, a felolvasás igényeit jóval meghaladó érzéssel és hévvel mondotta el ez alkalomra irt emlékbeszédét, melyet lapunk egész terjedelmével hoz. A Kossuth nevének említése mindannyiszor lelkes éljenekre indította a hallgatóságot s a beszéd végén szünni nem akaró tetzés nyilatkozatok hangzottak fel.

A dalárda szépen sikerült hazafias karéneke következett. mintegy betöltésére a két szereplés közötti hézagnak s egyuttal bebizonyítására annak, hogy a buzgalom és jóakarát még a közönyösséget is megtöri és diadalt arat. A felhangzó taps egyaránt illette a dalárokat és a fiatal tanárt, ki fáradságot nem kímélve buzgálkodik az új egylet betanításán.

A karének elhangzása után Kovács István szolgabíró lépett elé és Surányi Gyula nagyfalusi ev. ref. lelkésznek s lapunk munkatársának szépen sikerült, hatásos költeményét szavalta el tüzzel és lelkesedéssel, mely a hallgatóságot magával ragadta.

Végül még egy karének következett s ezzel az ünnepély délelőtt 11—12 óra között véget ért.

Sajnálattunknak kell azonban kifejezést adnunk a felett, hogy román polgártársaink közül egyet se láttunk az ünnepélyen. Ha megértették és felfogták a nagy nap jelentőségét, mely az összes hazában élő nemzetek testvéri ölelkezésének napja volt s a melyet ha egy gyászos és fájdalmas korszak követett is, mindazáltal mi feleedtünk s megbocsátottunk s viszont ők is közeledni és a barátságosabbot nyújtani hivatvák; — mondjuk ha megértették és felfogták ez ünnepély hord-

A szép napra borultak fellegek,
S jött újra rabság kínos éjjele.
Ki áldozott vagyont, vért, életet,
Száműzetés lett sőtlan kenyere.
Értök hazánk másfélszáz éve gyászol,
De nincs a multa most se vetve fátyol!

Multak sok évek, a harcok terét
Elfedte a fű, — feledés moha.
A jobb jövőt már hinni sem merék,
Nem lesz talán feltámadás soha!
Csak vergődött már a nemzet, — nem élt,
Sujtotta őt a balsors ostora.
De míg felette elborult az éj,
Szólt egy titkos hang: remélj, csak remélj!

És türve hordta sulyos lánczait,
Míg csordultig megtelt a kintpohár,
Alig tarthatta féken már a hit,
Hogy a nagy átok már nem soká lejár;
Kibontá végre régi zászlóit,
S melyet a nemzet oly régóta vár.
Harsan a szó, a szív lánggra lobbant:
„Fel nemzetem, fel ha Istened van!”

Elég sokáig voltunk szolga nép!
— Hangzott a szózat lelkes ajkakon, —
Mondjuk immár a zsarnoknak: elég,
Nem bírja már tovább a nép, a hon. —
S az ősi fegyvert kiélesíték
S átzeng a szó sikon és halmokon:
„Vagy vissza vivja ős jogát karunk,
Vagy honért küzdve mind együtt halunk!”

erejét s még sem közeledtek: úgy csak szánakozásunkat kell kifejeznünk e körülmény felett.

A gimnázium és a hazafias minorita-testület távol maradását se tudjuk kellőleg megokolni; de nem kételkedünk a felett, hogy ez a nap jövőre szűnő lesz a muzsák fiainak.

A gyermekeknek az első fejlődés korszakában lelkébe kell önteni e nap emlékét: tanuljon ő e napon a nagyoktól lelkesedést és kegyeletet, a mely érzelmek oly hű kísérői a hazaszeretetnek, mint az árnyék a vándornak.

. . . . Ennyi árnya volt a fénynek.

*

Esteli hét óra előtt a polgárság ifja-öregje társadalmi különbség nélkül megjelent a színháznál, hol az ünnepélyre beszerzett fáklyákat osztották ki s midőn az esteli harangszó megkondult, egy harsány „Éljen Kossuth Lajos!” kiáltás hangzott fel, melyre százak ajkain zúgott fel az éljen s a helybeli tüzoltó zenekar rázendítette a Rákóczyt s nyolczvan fáklya lobogó világa mellett megindult a sűrű tömegben hullámzó közönség a Rákóczy-köruton s fel a szénatéren keresztül, harsogó „Éljen Kossuth!” „Éljen a hazá!” „Éljen az egyenlőség, testvériség!” kiáltások mellett.

A hazafias polgárok ablakai mindenütt kivoltak világítva s az utcák a szó-szoros értelmében fényárban usztak, itt-ott transparent is volt készítve; méltó feltűnést keltett a Ruszka István ur emeleti lakosztályának ablakai között egy, mely meglepő izléssel volt díszítve.

Magos Zoltán gyógyszerháza előtt is kellemes meglepetés érte a lelkes tüntetőket, ugyanis, mintegy varázsütésre tartós görögtűz fénye gyult ki, a mely a menetet ragyogó színével bevonva, kellemesen meglepő quiproquonak bizonyult be.

A menet a megyeház utcán le, a Koronka-féle házig vonult, hol a közönség, a kir. járásbíróház középületei is világítva voltak; ekkor a fáklyák már leégéshez közeledvén, a menet visszahúzódott a történeti nevezettségű Bem-térig, hol a fáklyákat gulákba rakták.

A Szentháromság szobrához helyezett állványon Papp László ügyvédjelölt foglalt állást, mint a fáklyásmenet szónoka és messze elható, érczes hangon tartotta a következő sikerült alkalmi beszédet:

A nemzet élén nézzed ott Kossuth,
Egy lángoszlop szabadságunk egén,
Ő mutatja meg, hogy merre az ut,
Csak ott ragyog szívárványod Remény.
Tündöklésére az éj szerte fut
S feltűnik arcod szép hajnali fény.
S mint tört hajó, melyet hány a vihar,
Szabadságért küzd újra a magyar!

Ott megy a honvéd, csatára szállva,
Az elnyomónak vad csordáival,
Ha egy elesett, száz kél nyomába,
Mert szent a szó s övék a diadal. —
Eszméért küzdenek — s tán nem hiába!
Ujra dicső lesz neved óh magyar.
Óh látja lelkem szent küzdelmetek,
Névtelen hősök, ti félistenek!

Egy-egy Rákóczy mindegyik vezér,
„Utánam” — így szól — s a harcba rohan,
Hull a vad horda, hova kardja ér,
S mint letarolt föld, a mező olyan. —
S bár önti keblét a kiomlott vér,
S hunytába is mond: „előre fiam!”
Mig ily hősök után küzd a sereg,
A szabadság zászlója fent lebeg.

Ott Damjanics, ott Klapka, Vécsei,
Amott Kiss Ernő, Güon, Nagy és Bém,
És annyi nagy szabadság hősei,
Kikhez fogható nincs a földtekén!
Tettekkel tudnak lelkesíteni,
A háborgó tengernek közepén.
De bár szent és nagy volt a küzdelem,
Övék lett-e mégis a győzelem!

TÁRCZA.

Márczius 15-én.

Ne vessünk még a multakra fátyolt!

Ne fedje azt feledés homálya.

Hadd szakadjon fel a régi sirbolt,

Szálljon vissza a holtaknak árnya:

Hadd mondja el mind, hogy mit tett, ki volt,

Virágos bár, vagy zord volt a pálya.

S míg szellemajkuk bús regét susog,

Nyomukba lépni keblünk feldobog.

Fegyver zörög s megvillan az aczél,

Zászló lobog, körötte ezerek,

A „szabadság” melyért küzdenek a czél,

Melyért csatára indul a sereg.

„Hazámért vérem nem drága” — így beszél,

S kész bármi sorsra agg, ifju, gyerek. —

Elöl Rákóczy — e félisten — áll,

Körötte a nép, dúló tenger ár!

E szók: Szabadság, szent testvériség

És egyenlőség — mint zúgó vihar,

A rabházának határit betölték,

S küzdeni értök kész minden magyar,

Alföldnek síkját, Kárpátok bérczét

Áthatja a tűz gyújtó lángival.

S hová hatalma, izzó fénye hat,

Lerázva lánczát a rabnép szabad.

Fent szállt a zászló! . . . Hajh letörve lett,

Az árulás kigyója tépte le,

Tisztelt halgatóság!

39-ik évfordulóját ünnepeljük ama dicső napnak, melyen a szolgaság gyászos és megbélyegző álmát alvó nemzet öntudatra ébredvén, titáni erővel tépte szét a nyűgöt, tördelte a rabbilincseket. Oly napnak évfordulója ez, mely egész nemzet újja születését jelenti s mely napot ünnepelnünk kell, mert csak az a nép érdemli meg a jövőt, mely megbecsüli a multat. — A világtörténet nem örökölt meg magasztosabb célért lelkesültebben vívott küzdelmeket, mint melyek 1848. márczius 15-ével véték kezdetüket: felszabadult a szó, az ige, szabad lett az imádva szeretett haza, szabad lón annak minden egyes fia, mert eljött az, ki profétai ihlettségével, szavainak csodás bűbájával erőt lehel a rabizmokba s Messiásként dobbantott a tetszhalott nemzetet magában rejtő sirra, mondván: kelj föl! — A bécsi kamarilla nem szűnt meg tovább és tovább fonni undok almányait s a nép türt, türt mindaddig, míg szentségtelen kezekkel féltve őrzött drága kincsét, szabadságát is megtámadták. Egy szó járta be gondolat gyorsaságával a magyar hazát: fegyverrel s Kárpátoktól az Adriáig végig dörögte lánglelkű költőnk: „Talpra magyar!”

Harcba szállt az egész ország, gyermekek és aggok a kétségbeesés rajongásával, az eszme által felmagasztosulva küzdöttek a zászló alatt, melyre a szabadság, egyenlőség s testvériség szent jelszava volt felírva; lengett a tricolor s a harci zajban félistenek születtek ezrivel.

Mint hullámkorbácsolt sziklasziget, állott a maroknyi magyar nép a reá zudult népár közepette s az eredéves alkotmányért küzdött bős csatáikat bámulta egész Európa; mert hisz mikor megkondukt a vérszharang, az anya küldte gyermekét, a lány küldte jegyesét s haldoklóért imádkozott, mikor a bucsucsök még ajkán égett.

„Mint viharkor a tengernek,
Összezudul minden habja:
Mind ott voltak . . . egymás mellett
A fiu és édes apja.
Apa elhult és a fiu
Ráborult a vérző főre:
„Csak egy szót még édes apám!”
A haldokló fölnezt rá,
És azt mondta, hogy: „Előre!”

Lélekemelő ténykedését a dicsőség szomja nemzetnek azonban nem koszoruzhatta a remélt és megérdemelt eredmény; árny váltotta föl a fényt, mert annyi véres nap után akadtak az árnyak zoldosai és pártolói, megtörte a rettenthetetlen s vitéz hadsereget saját vezetőjének egész az árulásig lealjasodó döllye s önzése, bekövetkezett a kétségbeesés és a hatalomra vergődött zsarnokság embertelen vérengzéseinek korszaka, a szentség nymbusával körül vett hősöknek a bitó jutott osztályrészül. Oly csemény volt ez, melyre iszonyattal kell visszagondolnunk. A ki annyi dicsőségsteljes küzdelem után kárhozatba dobta a hazát, bitóra juttatta a legjobbainkat, az maga is e haza szülötte, az maga is magyar volt.

S a félistenek keblét, melyet megkimélt a csaták gyilkoló tüze, átfurta az orgyilkosokkal működő vérszomj. Hanem az eszme, melyért küzdöttek. . . oh, az nem halt meg.

„Szabadság, testvériség, egyenlőség! Élni fogsz te örökké!”

A beszéd nagy hatást keltett s az éljenzések több helyt tartósan fel-felzugtak, — míg a végén a szünni nem akaró tetszés zajt a zenekar szakította félbe.

Ezután a himnuszt énekelte el száz meg száz ajak messze elzúgó hangokon s a fáklyás menet véget ért.

*

Nem lett övék, jött szörnyű zagyva nép
És marta azt, ki jót tett ő vele,
Pusztít, rabol és gyilkol merre lép
S majd megzudulván észak zord szele,
Hol szabadság virága nyílt elébb,
Dúlt ott a vadság kietlen tele.
S hogy a kinpohár legyen már teli,
Honát eladta végre Görgei!

Óh gyásznapok! Világos és Arad,
Ott tüntek le sok fényes csillagok.
A sötét kép örökre fennmarad,
A vértanuk emléke élni fog. —
A szétszórt csontok mint elvetett mag,
Kikelnek majd és élnek a porok.
S a merre hinti, a merre hordja szél,
Minden göröngy megtorlásról beszél!

Nem, nem lehet azt elfelejteni,
Mit szenvedett az eltiport haza,
Óh nem szabad rá fátyolt ejteni,
Mit gaz árulás újra ránk hoza.
S kinek nem folytak érte könnyei,
Nem volt a honnak az igaz fia.
De megsiratva azt mi elveszett,
Ujul reményünk a sirok felett!

Ez új reménnyel nézzük a jövőt,
Dicső nagyok, szabadság szentjei,
S midőn meghajlunk nevetek előtt,
Emléketek fog lelkesíteni,
Ti rátok nézve nyerünk új erőt,
Ha kell hazánkért ismét küzdeni.
S szebb kort ér még e nép a mely gyászolt:
Nem, nem vetünk hát a multra fátyolt!

Surányi Gyula.

Este a fáklyászene végeztével a Finger Lajos jónévű vendéglőjében bankettre gyűlt össze az ünnepélyre nagy számmal besereglett vidéki s városunkbeli intelligens polgárság. A vacsora alatt a helybeli zenekar dalokat játszott.

Az első pohárköszöntőt Gál János helybeli korházi igazgató és volt megyei pénztárzok mondta, ki míg a közügyekben részt vett, gyújtó hatású népszónoklatairól volt ismeretes. Most is sokakat kellemesen lepott meg a nagy száműzöttre mondott eszmegazdag beszéde, melyet keresetlen egyszerűséggel és a hatásvadászattól menten tartott s még is viharos lelkesedést keltett. Részbe volt a hatásban kellemesen csengő hangjának is.

Papp László Jókai Mórja a nagy nap triászának egyik még élő jeles tagjára emelte poharát. Fekér Damaszczen tanár szép felfogással és költőileg színezett beszédben a magyar hazát s a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméjét éltette. Ugyan ő a jelen lévő s az ünnepélyen részt nem vehető a városos és vidéken lakó öreg honvédekre kívánt kocintani, a mit lelkes éljenek követtek.

Bideskuthy György a város polgármesterét, Gámezci Lukács a hazafias lelkesedést és ugyan csak a város derék polgármesterét éltette. Tanyó Bertalan rövid, szellemes toasztban az estély rendezőt, Józsa Oszkár Somogyi Kálmánt, mint a működvelő társulat volt buzgó igazgatóját stb.

Megjegyzésre érdemes, hogy a bakketten két agg vitéz harcos Gál István és Kovács Ferencz személyében vett részt. Gál Pista bácsi a vitéz Lenkey huszárok egyik élő tagja, a hajdani huszár káplár, kinek oroszán része volt a hős kapitány elszóktetésében s a ki még most is ugyancsak megjárta, aprózta, cifrázta a magyar toborzót. . . . Isten éltesse őket is sokáig!

Társadalmi árny- és fényképek.

Irta: *Farkas István.*

(Folytatás.)

A költészetben, irodalomban és művészetekben minden kor saját eszményeit iparkodik megörökíteni. A classicus ókor örökszép mintákat hagyott reánk, melyek az emberi szellem és génie bámulatos remekei fognak maradni mindenkor, — de keresztény szellem nélkül. Amit a középkor e tekintetben hátra hagyott, tudja a történelem minden ismerője; minden művét, a legkisebbtől a legnagyobbig, Dante Divina Comediáját úgy, mint a staszburgi dómot, a Megszabadított Jeruzsálemet úgy, mint Fra Angelico Madonnáját a kor e nagy eszménye, a vallás hatja által!

És hogyan áll e tekintetben korunk? Azon óriási bámulatos termelés mellett, mely korunknak az anyagi és szellemi élet minden irányában sajátja, láthatjuk mily eszmények lelkesítik az író, a művészt, a költőt. Nincsenek kedvesen fogadott irodalmi vagy művészi termékek, melyek az embernek egy általános nemes életeszme, a kötelességet, az önbecsülést, az áldozatot, az önmegtartóztatást, a szelid erkölcsöket kötnék lelkére. A szinpadai és regénytermékeknek nincsen más tárgyük, mint a szerelem és mindig a szerelem, és sokszor a legérzékibb, alantibb szerelem, mintha a hazaszeretet, a barátság, a hitvesi hűség, a szülők tisztelete és szeretete, a vallás és a sokféle többi erény nem is érdemelne tollat és író, vagy nem is léteznének.

Nehogy az én magán nézetemnek tartsák ezt szíves hallgatóim, idézem Kossuth Lajos nagy hazánkfianak 1882. aug. 25-én a Petőfi-társulathoz intézett leveléből a következő sorokat:

„Különösen két áramlat van, melytől megóva szeretném látni a magyar szépirodalmat. Egyik amaz

MALVINA.

— Elbeszélés. —

Irta: *Bihari Kálmán.*

(Folytatás.)

— Hanem sokat is járkáltunk, Ligeti ur, most már ki kell pihennie jól magát. Alig akart leülni, pedig most még nekem kell engedelmeskednie.

— Szívesen, Gizella kisasszony, engedelmeskedem egész életemen át. De engedje meg, hogy most a midőn hosszú hetek óta először érzem egészségesnek magamat, hadd mondhassak önnek igazán szívemből köszönetet. Mindig a legjobbnak ismertem, de csak most ismerem teljesen áldott jó szívét. Olyan volt mellettem mindig, mint egy édes jó testvér; de több: mint egy jó angyal. Egész életemben csak áldva gondolhatok kégyedre.

Gizella szemeiben édes öröm ragyogott, némi zavarral szólt:

— Nem érdemlem a nagy dicsértet, Ligeti ur. De szívesen tettem, hiszen az kötelességem volt. Ne említse azt. Azután meg nem szabad olyan sokat beszélnie.

— De beszélék most, kedves kis Gizellám, most nem engedelmeskedem az én kedves kis parancsolómnak. Nagyon régen várom már az alkalmat. Sok, igen sok mondani valóm van, kedves kis barátnőm. A miről gondolkodom betegágyamban, a mióta csak öntudatomat, eszmélési képességemet visszanyertem. A mi sejtelemképen élt lelkemben már azelőtt is, de bizonyos valósággá akkor erősült. És valóban hálát adok a gondviselésnek, hogy a rám mért veszélyt ily drága kincs tiszta megősmérésére nyújtotta alkalmul. Ön nem tudja

érzékesiklandó ledér áramlat, mely a titkos gyönyörök iránt vágyat ébreszt, mely lázítólag hat a családi ére nyekre s megmételjezi a tiszta erkölcsöket. A második az az irány, mely erkölcsi személdombon szedi tárgyait. Minden művészet csak akkor tökéletes, midőn természetes. De a természetben nemcsak ganéj van, van virág is. A szépirodalom feladata emelni, nem pedig leszállítani a műveltség fokát. Nekem csak vágyam lehet, hogy ez iránytalan, vagy rossz irányu irodalomtól a tér elvitattassék s a magyar irodalomban a nemzeti szellem s az erkölcsi érzés legyen a legfőbb.” stb.

Ennyiben bemutattam volna a szomorú füzet. De nem lennék az igazsághoz hű, ha meg nem emliteném, hogy a füzeten fölül egy gyönyörű szép virágos kert is díszlik korunkban.

Mintha csak korunkról mondta volna Goethe Mephistoja:

Was ihr nicht tastet, steht euch meilenfern,
Was ihr nicht fasst, das felht euch ganz und gar;
Was ihr nicht rechnet, glaubt ihr sei nicht wahr;
Was ihr nicht wägt, hat für euch kein Gewicht;
Was ihr nicht münzt, das meint ihr, gelte nicht.

Azaz:

A mit nem tapintatok, az nagyon távol áll tőletek,
A mit meg nem ragadtok, az nektek egészen hiányzik;
A mit nem számítok, hiszitek, hogy nem való;
A mit nem mérlegeltek, annak elöttetek nincs súlya;
A mit nem ti vertek, annak úgy hiszitek nincsen értéke.

De mit sem tesz. Ha ily anyagias gondolkodásnak vagyunk is, századunk az értelmi mozgalmat illetőleg a legnevezetesebb korszakok közé tartozik. A physikai és természeti tudományok óriásilag emelkedtek, Ross hat lányi tükre szétzúzta a kettős csillagokat, sőt az Orion ködfoltjait is. A spektroszkoppal elemezték a nap és csillagok physikai alkotó részeit. Bunsen, Kirchhoff, Secchi kimutatta a világegyetemi anyag egységét. Új fémeket ismertek meg ez úton, a cassiumot, rubidiumot, talliumot, indiumot. Új holdakat fedeztek fel az Uranus, a Mars, a Saturnus körül, ez utóbbinál új gyűrűt is és fölfedezték a legnagyobb bolygót, a Neptunt, azonkívül a Merkuron belőit és az aprókat, melyek folyvást nagyobb számban lesznek ismereteseek. Meghatározták az üstökösök s a hulló csillagok törvényeit; feltalálták a physikai csillagászatot.

Az 1860-iki napfogyatkozás Spanyolországban volt az első alkalom, midőn tanulmányozták a nap physicumát. Ezt követte a 68-iki Indiában s a többi 70. és 71-ben. A Vénus átmenetei a nap előtt 1874. decz. havában jó szolgálatot tett a bolygók és a föld alakjának és látkörének szabatosabb meghatározásában. A fényképészet, bármennyire köznapivá teszi is a megismerés, századunk találmányainak egyike. Azonkívül ugyanis, hogy az értelem és rajzművészet szolgálatában áll, nagyban elősegítette az ipart és tudományokat a lehetségesé tette az ég tüneményeinek marandó ábrázolását, épen úgy, miként a tengeri hullámok magasságának és alakjának képeken szembetűntetését.

A kosmikai légtűnettan azon fáradozik, hogy ha nem uralkodhatik a légköri változásokon, legalább előre lássa azokat, sőt a zivatarok törvényét is kiakarja kutatni, olykor a napban észlelhető zivatarokból következtetve azokra. Az elemzés szintén nem elégedett meg a hármas mérettel a az idő-, a tér-, az erőmennyiségek tudományát a legfőbb tudományává tette. A mennyiségtudomány graphikus módszerekkel nehéz számfeladványokat terjeszt elő s a társadalmi tényekre is alkalmazták azt; arithmetika politika és arithmographia néven. A physica és vegytudomány összejöttek századunk legszebb felfogásában az erők egysége és átalakulása iránt, mely szerint az anyagi világ minden tüneménye mozgásban áll, és így a fénynek, hőnek, villamosságnak, delejességnek nevezett tünemények csak átvitele és átalakulásai a mozgásnak. E

Gizella, milyen sok jót tett én velem. Visszagondolok multamra; szenvedély, kétségbeesés, keserű bánat tartották fogva lelkemet. Az ön édes alakja, tiszta, nemes lelke, ártatlan vidámsága oszlatta el e lidércnyomást és adtak vissza önmagamnak. Nem lehet azt most mind elbeszélni, édes kis vigasztaló angyalom. . . . Először lelkemet, azután életemet is megmenté. Hogy mind a kettő újra ép, egyedül önnek köszönhetem.

Sándor férfias hangja igazi megindulástól reszketett, megfogta a piruló kis leány kezét s tovább folytatá:

— A mit önnek köszönhetek, azt csakis önnek ajánlhatom fel, s ha ön el nem fogadja, becsét vesztí elöttem is. De én remélem, hogy szívem sejtése nem csal meg engemet. Tul vagyok már azon a koron, a mikor ábrándok után futkosunk dörén és meggondolatlanul. Gizella, édes kis barátnőm! Én sok szép reményt olvastam ki magamra nézve az ön magaviseletéből, az ön ártatlan szíve nem bír még oly gyakorlattal, hogy szerető, figyelmes szem észre ne vehesse érzelmeit. Bocsásson meg, de én az utóbbi időkben, midőn oly sokszor foglalkozott szelid odaadásával a javuló beteg körül, komoly figyelemmel tanulmányoztam önt. És azt is fájdalommal láttam, hogy van közöttünk bizonyos homály, a mely eloszlatásra, — kétség, a mely magyarázatra vár. Gyakran észrevettem én, hogy van egy árny, a mely édes arcát sokszor elborítja, a mi kényszeríti, hogy kis kezét, midőn egy fájó gondolat jut eszébe, félve vonja ki az enyéből. . . . meg kell most magyaráznom mindent. Önnek kitörhetlenül emlékében van azon jelenet, midőn én együtt találtam Malvinával. Hadd mondjak el most mindent, kedves Gizella.

törekvésekben segítségünkre vannak a folyvást tökélyesbülő eszközök: a chronograf, klepsihpsometer, az elhajlásmérő, a számoló csigagép, a légtűnet jelző, a szívócsőves lég súlymérő (sifonograf), a fém-lég súlymérő, stb.

Nem lenne vége-hossza, ha mind elakarnók szám lálni a találmányokat és az új alkalmazásokat. Brewster a fény sarkítását találta fel. Faraday, a nagy elektrista a villamos világítást; Regnault a viszonyos hőt s annak mechanikai egyenértékét. Becquerel, Payen, Avogrado Puggandorf, Ruhmkoff szintén ismeretes nevek a találmányok terén. Gerhard a típusok elméletét támogatta, Weitz az atom-elmélettel szállott az ellenskra. A vegytudomány megajándékozta a világot az ózonnal, az acidum fenicummal, a santoninnal, a nitroglycerinnel, a robbanó gyapottal, az aluminiummal, a dynamittal. Perrens kitalálta a tengervíz lepárlásának módját, Liebig a chloraliumot, a takarékker nyeret s a huskivonatot. A kátrányból finom anyagokat s ragyogó anilin festékeket állítanak elő.

A villamosság váratlan alkalmazásokat nyer. Ezek közt említést érdemelnek Caselli és D'Arlineourt telegraffja, melyek másodpercenként 16 szót is továbbítanak s Cowperéi, melyek 600—800 kilométer távolságra is nyomtatnak és rajzolnak. Megkísérelték hajó hajtására is alkalmazni s mint erőt használni fel, s most felosztják azt úgy, hogy fény, hő és erő minőségben szolgáljon a házakban.

(Folyt. köv.)

Válasz a válaszra.*)

Budapest, 1887. márczius 11.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A márczius 10-én megjelent ellenem intézett támadásra azon bizonyos általam nem ismert Steiner Mór 5-öd! éves orvosnövendék urnak röviden azt felelem: Hogyha neki valaha annyi betegé lesz, mint a mennyi rosz pálinkát mérő zsidót ismerék én, akkor neki az általa megénekelt luxiosus operaházzal szemben az Andrássy uton fog palotája diszleni.

A mi pedig antisemitaságot illeti, a melyet pedig eddig magamra nézve még magam is kétségbe vontam, most kijelentem, hogy mióta ő zsidó léttére nem restelli bevallani, hogy nem filosemita, én is azzá kell, hogy legyek, mert mi kellemezt fedezhetek akkor én ő bennök fel, ha a saját fajabeli is kivetőnek tartja nagyrészeket.

Hogy pedig nem kívánom a poklok fenekére a zsidókat azt elhiheti, mert miután ők a mi menyorszá gunkban sem hisznek, tehát poklunkba sem juthatnak be soha. S ez talán szerencse reám nézve, mert ha Isten e kiválasztott népének általam ellenük gyakrabban eszközölt támadásaimért oda juttatna, rettenetesen betalálna fűteni nekem Steiner et comp. mint ott is a pokolnak szén- és faszállítói a tüzeléshez.

Tisztelettel :
Bogdánovich György.

Vidéki levél.*)

Tekintetes szerkesztő ur!

Itt a bőjt farsangi képpel.

Karnavel ó herczegsége évről-évről terjeszti hatalmát; nem engedi a busulásra hajlandó embereket a bánat által megölni, ha már halni kel — ő nép felkelés! — vigadva történjék az.

Kraszna a vigalmak helye, a szükségben szenvedők pénzforgása. Boldog Kanaán!

*) Ezzel a jelen ügyet befejeztnek tekintjük. Szerk.
*) Mult számunkból tárgyhalmaz miatt kimaradt. Szerk.

Azután sokáig beszélt Sándor. Elmondta első szerelmének fájó történetét, kétségbeesését Malvina férjhez menetelekor, az éznek és szenvedélynek keserű harczait. Elmondta, mint jött segélyére, hogy lelke meggyógyuljon, Gizella édes alakja. Malvináról gyöngéden, nemesen emlékezett meg, nem vádolta; szerencsétlenségét és szenvedélyeskedését boldogtalan családi életéből igyekezett megfejteni, hogy lelke otthon nem találván kielégítést, csapongó ábrándok rabjául esett. Semmi rosszat nem mondott róla; kimondá, hogy képe mindig tiszta emlékképen él szívében, nem a nagyvilági nőnek, de a régi szerető leánynak. Beszédét így fejezte be:

— Én szívemből óhajtom, hogy boldog legyen...

Talán férjétől elválván, még megtalálhatja azt, a ki boldoggá teheti. De az én életem egyedül önhöz van csatolva; az ifjú rajongás helyét a férfi komoly és változhatlan vonzalma foglalta el. Érzem, hogy nekem szükségem van kegyedre. Engem csak is ily tiszta, ártatlan szív, odaadó, hü kedély tehet boldoggá. Ön lelkemnek kiegészítő része. Édes kis Gizellám, akare az enyém, az én drága jó kis feleségem lenni? Őszinte igaz vonzalom, komoly becsülés, gyöngéd szeretet az, a mit én felajánlhatok, megelégszik-e ezzel, tud-e úgy szeretni engemet, hogy velem boldog legyen?

A kis leány kipirult arczczal, a megindulás könyeivel, de a bizalom leírhatlan kifejezésével tekintett Sándorra. A mily zavart és félős volt az ifjú beszéde kezdetén, most oly bátran, de mégis remegő hangon válaszolt:

— Ha gondolja Sándor, hogy én kielégíthetem nemes lelkét, ha megelégszik azzal, hogy egész életemben teljes lelkemmel ragaszkodom önhöz akkor örömmel leszek az öné és boldog leszek

De mit beszélek, ha a fővárosokban egy nap lehet tíz bál, miért ne lehetne Kraszán egy bőjt alatt egy.

Pedig mi tüzés-tagadás, mi komoly elhatározással vettük a bánat napokat, hogy vezeklünk farsangi bűneinkért.

Hm! de ha szól a zene, kinek jut eszébe a zozozma?

Igy jártunk mi is!

A zilahi polgári zeneegylet működő osztálya, mártius 6-án hangversennyel egybekötött, batyus táncvignalmat rendezett.

Az újdonság mindig csalékony.

Pontosan megérkeztek az új zenészek.

Este dob, réztányér, trombita, clarinet stb. összhangja adta tudtára az élvezni vágyó közönségnek, hogy 7 az óra. Itt az idő, mely az élvezetek forrását megnyitja.

A közönég kezdetben lassan, de később annál tömegesebben jött.

Ha tekintetbe vesszük azt, hogy ez iparos-zenészek alig 6 hónapig gyakorolják magukat, úgy üdvözölhetjük előmenetelükben.

A darabokat elég összefüggően játszották. Közben férfi-négyes betétek voltak.

A hangverseny után tánczra perdült az ifjúság; onnan az étkező asztalokhoz, — mit hajnalig tartó táncz követett.

Hölgyeim pedig, kik ott voltak megbocsássanak, ha hintsiünk hamvat fejünkre

Isten velünk!

Kraszán, 1887. mártius 7.

Busmagyar.

Különfélék.

* Az országos vereskereszt-egylet sz.-somlyói fiókegylete vasárnap, f. évi márczius hó 20-án délután 3 órakor tartja meg évi rendes közgyűlését a város ház tanácstermében, melyre az egylet tagjai ez uton is meghívotnak. Az elnök.

* Műhészek figyelmébe. Mint illetékes forrásból értesülünk az idén egy igen tapasztalt és képzett műhészeti vándortanár fog Bihar és Szilágymegye né-mely helyein látogatást tenni és felolvasásokat tartani. Közelebb tudatni fogjuk az előadások helyeit is. Ez a körülmény mindenesetre elő fogja mozdítani nálunk is a műhényésztést, mely vidékünknek egyik jövedelmezőbb gazdasági ága lehetne.

* Érdekes hír. Mint a „Szabadság“-ot Budapestről megbízható forrásból értesítik, a kolozvári színház intendánsává Bölöny Józsefet, Nagyvárad város szülöttjét s lapunk jeles munkatársát nevezik ki. Bölöni József azonban csak úgy fogadja el a kinevezést, ha a kolozvári színházról a nyár folyamán alott nem Kolozsvárt, hanem Nagyváradon tarthatja előadásait.

* Borzasztó dezinficiálás. A megyénkkel határos bihar megyei Széplakon olyan hajmeresztő eset történt, melyet nem hinnék el, ha oly sok lapból nem olvasnók. Az ottani cigányok között kiűtött a hólyagos himlő s a közönség megfogadott egy Bara nevű paraszt embert az óvintézkedések megtételére. Ez megjelent a körorvosnál s átvett tőle egy félliternyi karbolsavat azzal az utasítással, hogy kellő mennyiségű vízzel föl-eresztve használja dezinficiálásra. Ő azonban az erős savból adott be egy-egy kanállal négy gyermeknek a bíró jelenlétében. Azok természetesen borzasztó kinok közt haltak meg. Azrán folytatta az iszonyu munkát s több beteget arezul öntött a borzasztó folyadékkal; nem gondolva semmivel, mert így magyarázta ezt az orvos ur s neki meg kell dolgozni a 40 kr napzámért. Eddig 5-ön haltak meg, s többen szemök világát veszítik. Barát vizsgálati fogásba helyezték, az orvosnak baja lesz.

Sándor számtalanszor összecsókolta a szép kis kezecskét, de Gizella, most már szakgatott hangon folytatta:

— És bocsásson meg, Sándor . . . nem fogja-e soha megbánni, hogy Malvinát nem választotta? . . . a ki most elválík férjétől . . . és öné lehetne . . . a ki nálam sokkal szebb és inkább megfelelhet az ön igényeinek . . . a ki . . .

— Édes, kedves jó angyalom, az ön ártatlan, tiszta szívéhez semmi nem hasonlítható . . . az a legdrágább kincs nekem a világon. De miért kérdi ezt, kedvesem?

— Mert . . . mert akkor én meghalnék . . .

Sándor kebléhez szorítá a kis leányt, ki boldogan, örömkönyeket sirva hajtá fejét vállaira . . . Azok a pillanatok állottak be, a mikor az ajk nem tud szólani, csak a szemben rezgő köny beszél; mikor a szív szinte megfájul a tiszta boldogság rászakadó szokatlan terhétől.

Az ily pillanatok rövidek, noha emlékek az egész életen átsugárzik. Sándor nemsokára gyöngéden szólt:

— Most már menjünk be, édes Gizellám, kedves kis menyasszonyom. A mama ezóta nyugtalanul vár, mondjuk el neki is, a miket most beszélünk.

S boldog vidámsággal távoztak a lakóház felé. Sándoron nem is látszott, hogy most gyógyult ki egy életveszélyes betegségből.

A kertilak ajtaján egy halavány arczu nő jelent meg s gyorsan eltávozott. Nem vette észre senki sem jövetelét, sem távozását.

(Folyt. köv.)

* A nagy-várad ügyvédi kamara részéről köz-hírré tétetik, miszerint Pákey László zsi-bói ügyvéd a kamara lajstromából saját kérelmére kitöröltetett és hogy dr. Fazekas Imre ügyvéd Nagyvárad székhelylyel ugyanabba felvétellett.

* Ügyvédi kamarai közgyűlés. A nagy-várad ügyvédi kamara f. hó 27-én d. e. 11 órakor tartja ez évi rendes közgyűlését a n.-várad város ház tanács-termében. A közgyűlés tárgya lesz: a választmány megválasztása. Onálló indítványok a kamarai elnök-nél írásban és oly időben beadhatók, hogy a tárgysorozatba felvehetők és közzé tehetők legyenek.

* Muszka barát. Folyó hó 11-én a s.-ujlaki vendéglobben több oláh gyűlt össze, hol néhány magyar is jelen volt. A beszéd tárgyat a mostani háborus hírek képezték. A somlyó-györtelki paraszt oláh bíró kihi-vólag így szólt: „Ha eljönnek a muszkák, majd meg-tanítja az oláh a magyart.“ Mire a magyarok közül egy így felelt: „Akkor is 12 oláhnak felel meg egy magyar.“ A másik poffal akart válaszolni az oláhnak, de boszut lihegve gyorsan eltávozott az oláh bíró. — Ajánljuk e muszka bíró t. Ajtai Albert főszolgabíró és t. Gazda Ferencz kir. ügyész urak figyelmébe.

* Beküldetett. Felhangzott a hazafias felhívás és siettünk mindnyájan eleget tenni, mert a nap, melyet ünneppé tettek elődeink, mindnyájunk ünnepe. Kivilá-gítottuk ablakainkat, ezáltal akarván jelezni azt, hogy tudtunk lelkesedni azon eszmékért, melyekért elődeink vérüket ontották. Azt hisszük, hogy márczius 15-ike nemzeti ünnep és hinni fogjuk mindig, daczára annak, hogy a helybeli g. kath. lelkész ur feleslegesnek tar-totta ablakait az általános örömmünnepen kivilágítani. Örjási foka a szórakozottságnak, — ha ugyan nem egyéb, — mert hiszen a t. lelkész ur nagyon jól tud-ja, miszerint nemzeti ünnepet ültünk, s ő is a szeretett haza állampolgára. Emlékezzék csak vissza a t. lelkész ur, minő szívélyes fogadtatásban részesíté e város kö-zönsége hitsorsosait akkor, midőn egy irodalmi gyű-lés megtartása végett mindenfelől e falak közé se-reglettek, s ha visszaemlékszik, be kell hogy lássa, hogy mi nagyon türelmesek vagyunk, — annyira, hogy daczára annak, miszerint „Luminatoriului“ nevű lapjuk azt hangoztatja, hogy a magyarság az ablakon keresz-tül dobja az oláh testvérek (?) közé az állítólag rosz-szul felfogott eszméket, még sem dobáltuk be abla-kait. Nem pedig azért, hogy ezzel is meggyőződtesük, hogy komoly férfiak szép lelkesedése rendezte a lezaj-lott ünnepélyt. — Nem akarok egyebet mondani, csak azt, hogy mikor az a nemzet ünnepe, melyhez a t. lel-kész ur is tartozik, — ha ugy hozzá magával a köz-lelkesedés, világosítsa ki ablakait. Egy polgár.

* Tolvajok csempésztek be magokat e hó 11-én az est valamely órájában a s.-ujlaki körjegyzői iro-dába s ott a község egyszerű ládájának fedelét felha-sították s a benne levő 58 frt 60 kr. adópénzt a fő-bíró kárára ellopták. Különös, hogy az irodában levő és a körjegyzőhöz tartozó iratok közül csak a hasznavehe-tetleneket forgatták fel s cipelték el belőle egy ne-hány darabot. A rendnek őrei keresik a tetteseket, de eredménytelenül.

* Gyász-hír. A következő gyászjelentést vettük: Bucsai Ida, férje Kovács János, kir. törvénzéki bíró s gyermekeik: Etelka, Miklós, Ida, Klára, János és Haj-nalka; Bucsai Lina, férje Bakosi Sándor, ev. ref. lel-kész s gyermekeik: Berta, Mariska, Lina, Miklós, Er-zai és Klára; Bucsai József, kir. főmérnök és neje Teleki Irma; Bucsai Lajos, neje Szabó Zsuzsánna s gyermekeik: Marika, József és Zsuzsa; Bucsai Etelka, öz-v. Boros Lajosné s gyermekei: Gizella, Ida, Margit és Elek; Bucsai Mari és férje Korbuly Lukács a ma-guk s a többi közelebbi és távolabbi rokonok nevében, mélyen megszorodott szívvel tudatják, hogy a drága jó édes anya, anyós, nagyanya és igaz érzelmű rokon, özvegy Barátosi Bucsai Józsefné, Etfalvi Halma gy i Klára f. hó 3-án éjjeli 2 órakor életének 65-ik, bus özvegységének 12-ik évében pár napig tartó szenvedés után megszűnt élni. Porrézeit f. hó 5-én délután 3 órakor az ev. ref. egyház szertartása mellett helyezték öröknyugalomra a zilahi közös temetőben. Porain béke, emlékezetén áldás lebegjen!

* A márcziusban költött csirke tiszser annyit to-jik a következő télen mint az, mely csak júnibusba jött a világra. Epenséggel nem jár nehézséggel a márczius-ban kikelt csirkéket felnevelni. Egy közönséges lidába, melynek falain nincs nyílás, hogy a szél és hideg ne hathasson belé, jól ellehet tartani a csirkéket. A ládá-nak akármiféle, de jól lezáró üveg tetőt csináljunk. A hidegebb reggeleken egy meglegetett téglát lehet a ládába tenni és a csirkék jól fogják magukat érezni. Ily módon még a februárban kikelt csirkék is jól fel-nevelhetők.

* Szülők figyelmébe. A hivatalos lap márcz. 5-iki száma teszi közzé a pályázati hirdetményt a katonai nevelő és képzőintézetekben rendszeresített s az 1887—88-iki iskolai év kezdetével betöltendő magyar állami alapítványi helyekre. Az 1882. évi XXV-iki törvény-cikk értelmében a magyar korona országabeli ifjak számára a katonai nevelő és képzőintézetekben rend-szeresített 120 alapítványi hely közül az idén az 1887—88—iki iskolai év kezdetével a Kőszegen, Kismárton-ban, Kassán és Szt.-Pöltenben létező katonai alreális-kolák I. és III-ik évfolyamaiban a Bécsúj helyi kato-nai akadémia és a bécsi műszaki akadémia I-ső évfolyamában, végre a fumei hadtengerészeti akadémia I. évfolyamában összesen 18 hely lesz betöltendő. A ne-vezett katonai tanintézetek többi évfolyamaiba pályá-zók rendszerint nem vétetnek fel s ezen intézetekben, jelesen a katonai alreális-kolák II. és IV-ik évfolyamai-ban csak azon helyek lesznek betöltendők, melyek ugyanazon tanfolyamokban időelőtti önkéntes kilépés, elbocsátás stb. által a folyó tanév befejeztéig az ed-digi tapasztalatok szerint csekély számban üresedés-be jönnek. A betöltendő helyekre a magyar korona orszá-gaiban honilletékes azon ifjak pályázhatnak, kik lega-lább is jó iskolai osztályzatot felmutatni képesek és kiknek atyáik magukat ez országok érdekében bármely irányban kitüntették és szerényebb anyagi viszonyok között élnek.

C S A R N O K.

Márczius 15.

Egy üstökös csillag repült át a légen,
S megállott ragyogva fenn a magyar égen,
Ragyogó uszálya széles utat vágott,
Ámulatba ejtve az egész világot . . .

Nem volt véres csillag, nehéz idők árnya,
Derült eget takart be szeliden szárnya . . .
Megváltást hirdetett, békét, szeretetet:
A szabadság napja e napon született!

Lehullott a nemzet egyetlen szavára,
Sötét börtönöknek rabbilincse, zára;
Szolga s ur egrenlő; testvér minden nemzet:
Ez az egyetlen nap mindent megteremtett!

Felhangzott a költő szilaj harci dala;
De csak bölcső dal volt annak minden szava, —
— Nem szuronyok vitták, nem vér árán adták,
Annál a szabadság bölcsőjét ringatták . . .

Mosolylyal született bíboros ajkain,
A béke hordozta ölelő karjain,
Szébb jövő reménye, örömkönyvek fénye
Szállott millióknak szívébe, szemébe . . .

. . . Csodák napja volt ez; nemzetek esodája,
Mint virult ki egy nap a szabadság fája,
Melynek ágaiból évtizedek átka
Csakis jármot termelt a nemzet nyakába . . .

Melynek sas szülője sas fiakat nemzett,
Osztrák cselédje lett az a büszke nemzet;
Leigázva tartá egy dermesztő álom:
Fogva tartá bilincs, meg a czifra járom . . .

Bilincset a jobbnak, hogy kezét ne birja!
S a mélységes börtön legyen örök sirja!
Egynek mézes madzag, kegyes mosoly . . .
másnak —

Ki a szemétdombra zsiros konczot hánytak,

Ez volt a *tactika* — évtizedek óta,
A míg meg nem kondult a megváltó óra,
Melynek egy szavára talpon állt a nemzet
S a szabadság dala büszkén messze zengett. . .

. . . S jöttek nehéz napok . . . Mit a költő sejtett:
A jövőndő véres alakokat rejtett . . .
De a csillag mindig ott ragyogott, égett —
Vezérlő csillaga lett a magyar népnek.

Izrael csillaga vala a pusztákon,
Diadalra vitte nagy, mesés csatákon,
S nem hiába' hullott el a hősök vére:
Egész páлмаerdő lett annak a bére.

Ennek árnyékában nap heve nem éget,
Hősök sohájából szívünk enyhe léget,
És ha homlokunk a jövőtől elborul:
Remény fénye hull rá a multak ormirul.

Ott van az a csillag, most is ott az égen,
Sötét felhő alatt elrejtőzve mélyen;
És nem is volt soha, nem is lesz elveszve:
. . . Szabadság csillaga: e tündöklő *Eszme!*

Hamvai Sándor.

Márczius idusa.

— A Casino által rendezett ünnepélyre irta és felolvasta: Nagy László. —

Kezdetben, hogy mi volt, azt csak a szent könyv mondja meg. A szent könyv szerint virág volt az ágon és a földön egyaránt, békesség a földön és a föld alatt. Nem volt különbség a vad és szelíd állat között. Az őz együtt tanyázott a párduczal s a farkas nem bántotta a bárányt. És az első ember szerető és szeretett társával félelmet nem ismerve élvezte az öntudatlanságnak boldogságát. A tavasz elmúlt és jött rá a száműzetés. Az állatok egy része megvadult s a gyengébbek és védtelenek oltalmat kerestek a munkára utalt ember társaságában. Azt mondja az írás, hogy a kegyesek sok évszázig látták a mindig megújuló tavaszt. Ámde örökké való csak egy van s a mi lett, annak el is kellett enyésznie.

Az első valódi sirhanttal megszületett a haza fogalma. Az anya visszatért a hanthoz, mely alatt szívének virága hervadt. A férj elvándorolt — legelni hagyván nyáját messzi vidéken, — a hegy tővéhez, a hová szívének gyökerét, életének hű társát elülteté. A gyermek elment adót fizetni a hegy oromra, hogy a gyászvirág nyíljon könnyének záporától, azon hamvak felett, kik míg éltek, őrző angyalai valának. Minő különös is ez a szó: haza! Benne van ebben: a családi tűzhely, község, a megye és az ország külön-külön együttesen. Ha

szomszédomat látogatom meg, midőn bucsuzom, így szólok: most már haza megyek. Midőn szomszéd-községbe megyek át, bucsuzáskor lakóvárosom lesz az én hazám. Ha megyém határát átlépve, más vidéknek érzem vendégszeretetét: szívem sebesebben dobog, mikor elmondhatom, most már haza megyek. Ha pedig az országnak határát léptem át, szívem elszorul, lelkem visszanéz s így kiált fel az íhletett költővel:

„Ha visszatérek boldogulva hon,
Hadd lássam népedet virányidon!”

A haza fogalmában ott van tehát a család, a község és nemzet egyaránt. A nemzet élete a haza fogalmában ép úgy benne van, mint a hogy lekötő a meleg tűzhely a család összes tagjait. A haza fogalmának megszületésével megszülettek a nemzetek is. Minden nemzetnek olyan hazát adott Istene, melyet megérdemelt, s hogy méltó legyen rá, egyetlen feltétel, hogy azt tudja megérdemelni. Nekünk is adott Isten szép hazát s magunkra vagyunk utalva egyedül, Igaza van a nagy költőnek:

„A nagy világon e kívül, nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell!”

Pár év múlva ezer esztendeje lesz annak, hogy miénk a Kárpát övedzte szép haza. Ki ne ismerné ennek történetét! Ki ne tudná, hogy mit jelent Alpár? Mi vonzza szívünket Rodostóhoz? Miért tekintünk áhitattal Turin felé? A költő szívének vérével irta kettő hiján negyven év előtt a vándor madárhoz:

Neked két hazát adott végzeted,
Nekünk csak egy volt s az is elveszett.

És miért veszett el? Azért, mert márczius idusán diadalt arattunk. Diadalt arattunk, mert a nemzetnek virága, az ifjuság, élükön Petőfi Sándor, Jókai Mór és Vasvári Pállal kimondották a jelszót:

„Mit kíván a magyar nemzet?

Legyen béke, szabadság és egyetértés.

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, a censura eltörlését.

2. Felelős miniszteriumot Budapesten.

3. Évenkénti országgyűlést Pesten.

4. Törvény előtti egyenlőséget, polgári és választási tekintetben.

5. Nemzeti őrsereget.

6. Közös teherviselést.

7. Urbéri telkek megszüntetését.

8. Esküdtzékeket, képviselőt s egyenlőség alapján.

9. Nemzeti bankot.

10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra; magyar katonáinkat ne vigyék külföldre; a külföldieket vigyék el tőlünk.

11. A politikai státus foglyok bocsáttassanak szabadon.

12. Kívánjuk az uniót Erdélylyel.

Egyenlőség, szabadság, testvériség!”

A szivárványnak hét színe van, — a magyar nemzet tavasz virága a fennebbi 12 pontban ragyog s hogy a színek is gyönyörködhessek benne, három virágszállba olvad át:

„Egyenlőség, szabadság, testvériség!”

A szabadnak született magyar nemzetnek Isten jó kedvéből adott lánglelkű szónoka, Kossuth Lajos, meglátta e három virágszálat, kebelére tűzte s a vakító színpompában ragyogó, édeni élvekre emelő illatárban úszó virágokat oly ellenállhatatlanul nyújtotta át a nemzetnek és királynak, hogy az mindkét részről elfogadva lett és ez által a magyar haza vér nélkül lett visszaadva a magyar nemzetnek, a melyért:

„Elhunytának legjobbjaink a hosszú harc alatt.”

Rómának is volt márczius idusa, de Brutus atya gyilkos lett miatta s Czézár vére által lett megnyerve csak. A mi márczius 15-ének egyetlen a világtörténelemben! Mintha tudták volna, a világ történelem kerekének küllőibe ragadni akaró kormányférfiak, hogy:

„A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyíljon, ha jön a szép kikelet.”

Ámde fájdalom, e szép virágnak nagyon keserű gyümölcse lett.

Hová lett ama három lelkes ifju, a ki megteremtette a sajtószabadságot, — kihozta börtönéből a népnek íróját az öreg Tancsicsot, s megalkotván a nemzet kívánságának egyszerű „Hiszekegyét”, ebben szabaddá tette a magyar hazát!?

Petőfi ott porlik Segesvár alatt összetiporva vad kozák csordáinak patkójától. Vasvári elesett a gyalui havasok hegyzorososa közt, a különben szelíd, de lelketlen izgatók által felbőszített oláhok lándzsáitól.

Jókai átélte a hosszú-hosszu babiloni fogságot, s hogy egyiknek-másiknak szíve most is hevesebben dobban a haza szent nevének említésére, bizony nem kis része van neki abban.

Hát az a nagy szellem, ki mintegy üstökös jelent meg hazánk történelmének egén, a ki felvette a Hunyadiak, Bethlenek, Rákócziak örökét, — a ki felrázta álmából a nemzetet s megmutatta a világnak népének erejét, — aki szavának varázsával a pörből teremteté a hont védő fél Isteneket!?

Él-e még és gondol-e ránk? Hogyne élne, hisz ő halhatatlan! Nevével tanítsd oh magyarnő imádkozni gyermekedet! Egy sohajtás ő, mely sutogva indul meg Tátra hegy ormiról s az Adriánál már viharra kél. Egy sohajtás, mely Etelközéből a hunivadékok útján száll be hazánkba s midőn a Gellért hegyen emelkedő királyi lakhoz ér, lelkesült szózatá változik: „egyenlőség, szabadság, testvériség.”

Ma éppen 39 éve mult, házbán volt földi részünknek fele. A tavasz ébresztő szellője pezsgésbe hozta nemcsak a nagy természetnek kebelét, hanem

a szabadságra vágyó nemzetek véré is. A szent szövetség önkény-uralmának rozsdás bilincse gyengének bizonyult, az önértetre ébredt nemzetek felolvasztó melegével szemben. Hazánkban könnyen megértették egymást az alkotmányos jogaira mindig féltékeny, de a békére nyúló kéz láttára mindig feledni kész lovagias magyar nemzet és a szelíd lelkű jó király.

Ámde a setétség vészmadarai nem engedik egy könnyen elüldöztetni magokat s addig furtak-faragtak, míg a királyi palota ellenmondások háza lett és a magyar nemzet a szó szoros értelmében le lett kényszerítve az önvédelem nemes harcába.

A világ bámulta az egyenetlen harcot és nemzetünk csak akkor esett el, midőn észak csordáinak vad ordításától és a kozák lópatkójának csatogásától viszhangzottak a Kárpátok ormái s elöntve lett szép magyar hazánk.

Ezután jött a Kálvária, augusztus 13-át követte október 6-ika és azután az özönvíz, mely annyi drága kincsünket akarta vagy végképpen eltemetni vagy legalább undok piszkával beszennyezni.

Augusztus 13-ika és október 6-ika tüntetik fel a maga legragyogóbb fényében a szabadság hajnalát, márczius idusát.

És minő egyenetlen volt a harc! A maroknyi magyar nemzet hasonlított ama pásztorfiúhoz, a ki Isten nevének segítségül hívásával szállt szembe a hatalmas óriással, — ellenségünk pedig teljes fegyverzetben fénylő Góliáth volt. Ám a kis Dávid kezében megforgott a parittyá, repült a kis sima kövecske, földre terült az ijesztő óriás, az egyszerű pásztor már nyakára tette lábát s hogy éppen az óriástól elvett fegyverrel le nem vágta annak fejét: ki akadályozta meg? Megmondja tán egyszer a részrehajlatlan történelem. Ámde mi a fény és árny eme váltakozását soha se feledjük el! Az árnyképek ijesztő réme hadd töltse be szent horzadással a mi lelkünket s fordítsa szívünk minden dobbanását márczius idusa felé, mely fülünkbe zugja:

Egyenlőség, szabadság, testvériség!

A tavasz virágaként ifju szívek melegéből kelt s 12 pontban foglalt közös óhajítás mindenike nincs még teljesen kifejlődve s lehet, hogy évek, évtizedek sőt tán még egy egész évszázad is elmulad a teljes idő megérkezéig. Épen azért kell minden évfordulóban Kárpátoktól le az Adriáig, a székely börtöntől át a Lapa folyamig márczius 15-én meggyújtani az emlékezésnek ragyogó fátylóját s megismerni annak fénye mellett, hogy mit vesztettünk el Világos térein s minek teljes megszerzésére kell törekednünk éjjeli és nappali kézzel! Mert igaza van a költőnek, midőn felkiált:

„Romlott szív és romlott elme,

Kit hazája hő szerelme,

Szép tettekre nem hevít.”

Azért értsük meg a szót:

„Egyenlőség, szabadság, testvériség!”

És eme két szóba olvadjon össze mindnyájunk lelkének magasztos óhajítása:

Éljen a haza!

Szerkesztői üzenetek.

F. M. Kraszna. Sajnos, hogy kedélyes soraidat mellőznünk kellett. R. I. tudósítása már a mult számunkra is kivolt szedve s csak tárgyhalmaz miatt késett. Számítunk igéretedre.

B. J. Budapest. Igen; nem titok Köszönet!

MEGHÍVÁS.

A krasznamegyei takarékpénztár-egyesület
Szilágy-Somlyón,

1887. évi márczius hó 27-ik napján, d. e. 10 órákor,

Szilágy-Somlyón,

a takarékpénztár üzlethelyiségében,
XVIII-ik ÉVI RENDES

KÖZGYŰLÉSÉT

fogja megtartani, melyre az egylet t. részvényeseit tisztelettel meghívom.

Szilágy-Somlyó, 1887. márczius 8.

RÉNER ALBERT,

elnök.

A közgyűlés tárgyai:

1. Elnöki értesítvény az 1886. évi üzletről.
2. Az 1886. évi zárszámadás és vagyommérleg.
3. A felügyelő bizottság erre vonatkozó jelentése.
4. A tiszta jövedelem felosztása iránt határozás.
5. A váltókamat leszállításából eredhető veszteség tárgyában igazgatósági ajánlat.
6. Az egyéni váltóhitel legtöbbletének megállapítása.
7. Az egylet háza iránt a mult évi közgyűlésről elhalasztott érdemleges határozat hozatal.
8. Költségvetés 1887. évre.
9. Igazgatósági és felügyelő bizottsági póttag választása.
10. Közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítő bizottság kiküldése.